

„Revue de Droit Rural”

Jacques Foyer, *Le droit rural et les principes généraux du droit (Prawo rolne i zasady ogólne prawa)*, RDR 2013, nr 408, s. 1-2.

Autor otwiera swą refleksję pytaniem o to, czy w prawie, którego tkanka normatywna jest tak wąska, jak w wypadku prawa rolnego, może znaleźć się miejsce na zasady ogólne prawa. Francuski sąd apelacyjny w wyroku z 23 maja 2012 r. odwołał się do zasady lojalności w przekazywaniu przez notariusza informacji osobie, której przysługuje prawo pierwokupu. Autor zauważa, że zasady ogólne są wszechobecne i rozlewają się na wszystkie gałęzie prawa. Zasady te uzupełniają prawo o pewne wartości wyższe, sprzyjając jego harmonijności, jedności i zrozumiałości. Współczesne prawo jest zorientowane przede wszystkim na regulowanie faktów rzeczywistych, doktryna ma w tym kontekście szczególną rolę polegającą na przywoływaniu zasad ogólnych w orzecznictwie i ochronie *ratio legis*.

Alice Barthez, *La notion d'exploitation familiale en agriculture et son évolution (Koncepcja gospodarstwa rodzinnego w rolnictwie i jej ewolucja)*, RDR 2013, nr 409, s. 11-14.

Gospodarstwo rolne nie jest już rozumiane jedynie jako majątek dziedziczny, lecz także jako przedsiębiorstwo. Rodziny z kolei nie stanowią już wielopokoleniowej grupy osób, ale zazwyczaj dwie osoby tworzące parę. Autorka wskazuje, że obecnie koncepcja gospodarstwa rodzinnego nie opiera się na hierarchicznych relacjach typowych dla rodzin wielopokoleniowych, lecz przede wszystkim na „parach rolniczych”. Równouprawnienie, z którego korzystają obecnie kobiety i mężczyźni w rolnictwie, jest także efektem ewolucyjnych zmian, które zostały opisane w artykule poczynszy od lat sześćdziesiątych XX w. Współczesne prawo powinno być kreatywne w odpowiedzi na wyzwania, jakie stawiają przed nim nowe stosunki rodzinne. Trwałość związku dwojga ludzi jest mniejsza w porównaniu z tradycyjnymi rodzinami i powinna być brana pod uwagę przy formułowaniu koncepcji gospodarstwa rodzinnego.

Anne-Sophie Lefevre, Elise Lemoine, *La séparation du couple et le sort de l'exploitation agricole (Rozstanie pary a los gospodarstwa rolnego)*, RDR 2013, nr 409, s. 51-59.

Gospodarstwo rolne, będące podstawowym elementem majątku dziedzicznego, jest w szczególności sposobem narażone na konsekwencje separacji dwojga ludzi żyjących w związku, z których choć jedno ma status rolnika. Są to następstwa zróżnicowane w zależności od tego, czy para była w związku formalnym czy nieformalnym. Autorki zauważają, że obecnie prawo francuskie nie odpowiada w dostatecznym stopniu na wyzwanie podziału tzw. *fonds agricole*. Z najlepszej ochrony prawnej własności korzysta taki właściciel gospodarstwa rolnego, który jest w stanie udowodnić, że gospodarstwo nie stanowi wspólności majątkowej jego i osoby z którą pozostawał w związku. Gdy dochodzi do separacji, pojawia się zwykle problem wyrównania dorobków. W artykule zwrócono także uwagę na problem ciągłości prowadzenia działalności rolniczej w wypadku, gdy osoba prowadząca gospodarstwo rolne traci wsparcie psychiczne i moralne ze strony partnera, nawet jeżeli partner ten bezpośrednio nie zajmował się prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Daniel Gadbin, *Faut-il consacrer en Europe un droit a l'alimentation? (Czy w Europie należy poświęcić prawo do żywności)*, RDR 2013, nr 410, s. 2-3.

Prawa podstawowe, w ramach logiki rządzącej prawami naturalnymi, stanowią pod okiem sądów, wartości nadrzędne i punkty odniesienia w większości porządków prawnych. Efektywność tych praw zależy od zdolności instytucjonalnych przekształcenia ich w prawo pozytywne. Jednym z praw podstawowych jest prawo do żywności, potwierdzone w prawie międzynarodowym i niektórych konstytucjach, lecz nie odnajdujące jak dotąd odzwierciedlenia w prawie pierwotnym UE. Mimo to działania państw członkowskich wskazują, że w praktyce wytworzyło się swoiste prawo do żywności UE. Autor sygnalizuje nowe wyzwania dla tego prawa, związane z wolnym wyborem konsumenta, co do wyżywienia w kontekście upraw GMO, czy prawem do żywności lokalnej pochodzącej z krótkich łańcuchów produkcji. Czy prawo do żywności z punktu widzenia wolności konsumenta będzie kiedyś zrównane z wolnościami handlowymi, zwłaszcza w ramach WPR? Te trendy i wątpliwości nawiązują do „akceptowalności żywności”, będącej elementem kultury europejskiej. Autor przypomina o potrzebie rozważania tych kwestii w ramach szerszej perspektywy obejmującej problemy głodu i niedożywienia na świecie.

Samuel Crevel, *Avenir au présent; utopies du passé (Przyszłość w teraźniejszości; utopie przeszłości)*, RDR 2013, nr 411, s. 2-3.

W 2012 r. francuski minister rolnictwa ogłosił rozpoczęcie prac nad projektem nowego prawa, które określił jako „przyszłość rolnictwa”. Projekt ma zostać poddany

pod głosowanie w 2013 r. Mimo że w praktyce projekt ten nie jest jeszcze znany, S. Crevel postanowił przypomnieć czytelnikom propozycje zmiany prawa rolnego sprzed 40 lat, przedstawione przez Edgarda Pisaniego w dziele *Utopies foncières* (Gallimard 1977). Były to propozycje równie prowokacyjne, co wizjonerskie. Dotyczyły całkowitej kolektywizacji gruntów rolnych, w ramach której poszczególne parcele stanowiłyby przedmiot osobnych umów. E. Pisani chciał przede wszystkim przywrócić lub chronić równowagę przyrodniczą i ekologiczną, co z pewnością będzie także motywem przewodnim w przygotowywanym projekcie prawa.

Pozostałe propozycje E. Pisaniego dotyczyły pozostawienia gospodarki przestrzennej kompetencji samorządów terytorialnych. Trend ten z pewnością zostanie wzmocniony w nowym projekcie. W utopijnej wizji znalazło się i miejsce na tzw. biuro majątków ziemskich – administrowano by w nim wszelką własnością „ziemską”, która została mu przekazana, bez możliwości wyłączenia jej spod zarządu biura. Autor przewiduje, że pewna doza interwencjonizmu zostanie także wprowadzona wraz z nowym prawem, uzasadniona zwłaszcza wymogami ochrony środowiska.